Име, фамилия_____**, клас** ____**, №** ___

РЕЧНИКОВО И ГРАМАТИЧНО ЗНАЧЕНИЕ НА ДУМАТА

УПРАЖНЕНИЕ

ПРОЧЕТЕТЕ ТЕКСТА И ИЗПЪЛНЕТЕ ЗАДАЧИТЕ СЛЕД НЕГО.

- О, Бой, ти доста опростено си представяш развитието на езика. В действителност той се развива по-бавно и обширно. Като течение, в което от всички страни се вливат поточета, вадички и рекички. Но в едно си се ориентирал много добре: във всяка епоха хората живеят по различен начин, те мислят по различен начин и говорят по различен начин от предците си. Е, разбира се, хората не си измислят думите слепешката. Името на едно джудже е много по-различно от името на едно цвете, а името на някое цвете е много по-различно от името на един бурен. За да съответстват думите на дадено нещо трябва да се премислят добре. Ако чуеш думата Питипок, вече знаеш, че това е име на нещо малко, закачливо, следователно на джудже.
- Прадядо, а можеш ли да ми кажеш кой е измислил всички съществуващи думи?
- Ха-ха, Бой, че тях не ги е измислял само един човек. За това са помагали всички хора. Езикът е съкровищницата на един народ. В него се съхраняват всички спомени, а също и натрупалият се от хилядолетия насам опит. А учените книжовници, изследователите на езика са ковчежниците, които пазят това съкровище, които го чистят и броят.

Джеймс Крюс „Моят прадядо и аз“

1. Опишете ситуацията на общуване:

А) тема – _____

Б) цел – _____

В) участници – _____

Г) според условията, в които се осъществява, общуването е:

– _____

– _____

– _____

2. Отбележете вярно или грешно е твърдението според написаното в текста.

Твърдение	**Вярно**	**Грешно**
Езикът се развива бавно.		
Думите са създадени от един човек.		
Учените книжовници пазят и се грижат за чистотата на езика.		
Независимо от епохата, в която живеят, хората говорят еднакво.		

3. Отговорете с думи от текста защо езикът е наречен *съкровищницата на един народ*.

_____

_____

_____

4. С какво са сравнени учените книжовници в текста? Запишете речниковото значение на думата, която извадихте, като използвате написаното в текста. Определете граматичното ѝ значение.

Здравейте! Аз съм магьосникът – пазител на думите, и съм дошъл да ви помогна, като ви припомня изученото от последния час.

Речниково значение на думата – *названието, което думата дава на нещата от действителността. Изяснено е в тълковен речник. Всяка дума има едно или няколко речникови значения. В даден текст тя се употребява с точно определено значение.*

Граматично значение на думата – *представя думата като част на речта и съдържа нейните граматични признаци (род, число, време, лице, членувана и нечленувана форма, степенуване).*

Дума от текста: _____

Речниково значение: _____

_____

Граматично значение: _____

_____

ВЪВ ВРЪЗКА С ПОДЧЕРТАНОТО ИЗРЕЧЕНИЕ ОТ ТЕКСТА ИЗПЪЛНЕТЕ ЗАДАЧИ 5. И 6.

Но в едно си се ориентирал много добре: във всяка епоха хората живеят по различен начин, те мислят по различен начин и говорят по различен начин от предците си.

5. Запишете думите със следните речникови значения:

_____ - *Преносно значение:* разбирам, схващам смисъла, съдържанието, същността на нещо (текст, обстановка и др.).

_____ - *Основно значение: п*родължителен период от историческо време, който се определя въз основа на съществени, характерни, типични и особено важни явления и събития; ера.

_____ - *Основно значение:* хора (мъже и жени) от предишни поколения на един род, племе, народ; деди, прадеди.

6. Запишете по един пример за думи със следните граматични значения:

_____ - *числително бройно име, ср.р. ед.ч.*

_____ - *лично местоимение, 3 л. мн.ч.*

_____ - *съществително нарицателно име, м.р. ед.ч., нечленувано*

_____ - *глагол, 3 л. мн.ч., сег. вр.*

_____ - *прилагателно име, м.р. ед.ч., нечленувано, нестепенувано*

7. Извадете от текста думите, съответстващи на описанието по-долу, и запишете под всяка от тях нейното речниково и граматично значение:

1) дума, която назовава предмет:

Дума: _____

Речниково значение: _____

_____

Граматично значение: _____

_____

2) дума, която назовава признак:

Дума: _____

Речниково значение: _____

_____

Граматично значение: _____

_____

3) дума, която назовава действие:

Дума: _____

Речниково значение: _____

_____

Граматично значение: _____

_____

8. Попълнете празните места в текста. Ако се затруднявате, се доверете на Пазителя на думите.

Думата *съкровищница* _____ повече от едно значение. Такива думи се наричат _____ . При тях значенията на думата _____ свързани по смисъл. Различните значения на думата се проявяват в _____. В този текст думата *съкровищница* е употребена със своето _____ значение.

Имате нужда от мен, нали? Досетих се и дойдох веднага. Да си припомним:

Многозначна дума – *дума, която има повече от едно значение и тези значения са свързани по смисъл. В тълковния речник многозначните думи се записват с различните си значения в една речникова статия.*

Контекст – *част от текст, която определя значението на употребена в него дума. Думите, които обкръжават съответната дума в текста, ни помагат да разберем с кое свое значение е използвана.*

Основно значение на думата – *значението, с което думата е представена на първо място в речниковата статия.*

Пряко значение на думата – *значение, което не се свързва с пренасяне на названието .*

Преносно значение на думата - *значение, получено чрез пренасяне на названието на един предмет върху друг (златна монета = монета от злато; златно сърце = добро сърце, ценно като златото).*

9. Отговорете писмено на въпроса в обем около 10 изречения:

- Какво бихте искали да изобретите вие?

(Преди да напишете отговора си, обмислете следните въпроси: *Какво бихте изобретили вие? Опишете подробно изобретението си – как изглежда, за какво се използва, от какви части и материали може да се изработи. Какво име ще дадете на вашето изобретение – ще използвате ли съществуваща дума, или ще измислите нова? Ако изберете съществуваща – в кой речник ще откриете речниковото ѝ значение? Ако измислите (изобретите) съвсем нова дума – в кой речник ще я включите? Запишете в текста си речниковото и граматичното значение на избраната дума. За кого вашето изобретение ще бъде полезно?)*